

NOVA FILATELIJA

GLASILO FILATELISTIČNE ZVEZE SLOVENIJE
ORGANE MENSUEL DE LA FÉDÉRATION PHILATÉLIQUE DE SLOVÉNIE

LETNIK IV.

NOVEMBER 1952

ŠTEV. 11

Ob prazniku rojstva FLR Jugoslavije

Ko se ob letošnjem narodnem prazniku 29. novembra oziramo v preteklost, se nam zazdi, da je rojstni dan nove Jugoslavije že daleč nekje v zgodovini. A vendar je od slavnega II. zasedanja AVNOJ-a v Jajcu, kjer so bili naši novi Jugoslaviji položeni temelji, minilo šele devet let. Toda teh devet let je bilo vsebinsko tako polnih in za našo revolucijo tako pomembnih, da jih naš spomin do potankosti komaj še dojemamo, in zato postavlja velike dogodke, značilne za naš revolucionarni razvoj, že daleč v zgodovino. Če vzamemo za merilo našega naglega razvoja samo dejstvo, da so pet let potem, ko so potihnile puške in topovi, že prevzeli delavski sveti naše tovarne in podjetja v lastno upravo, smo povedali dovolj.

Velika, nesmrtna je epopeja naše narodnoosvobodilne borbe, ki je po dveh letih ostrih oboroženih spopadov z daleč nadmočnimi sovražniki privedla do drugega zasedanja AVNOJ v Jajcu. Tu so bili storjeni sklepi za novo državno ureditev, za katero so se že dolgo prej borili najnaprednejši možje Jugoslavije in za katero so stotisoči umirali v narodnoosvobodilni borbi. Bilo pa bi napačno, če bi na 29. november 1943. leta gledali samo skozi prizmo našega osvobodilnega boja. Na 29. november je treba gledati tudi skozi prizmo takratnih mednarodnih političnih kombinacij, na takratno sovjetsko imperialistično politiko, ki je hotela povsem drugačen razvoj jugoslovanskih narodov, medtem ko smo mi samolastno krenili svojo pot. Če nam danes Sovjetska zveza kaj očita, tedaj ji mirno odgovarjamo, da je že takrat na našo novo državno ureditev merila z nožem, kar je potem tudi očitno pokazala z zločinskimi izpadom v letu 1948 in kar venomer dokazuje s svojo politiko zoper nas. In zakaj vse to? Ker je socialistična Jugoslavija odločno stopila na pozornico socialističnega razvoja v svetu ter s svojo stvarnostjo in razvojem razkrila sovjetski revizionizem marksistično-leninistične znanosti.

Socialistična Jugoslavija je v nenehnem razvoju. Za seboj imamo že sedem let mirnodobne graditve. Dovršujemo najpomembnejše ključne objekte kljub gospodarski blokadi s strani Sovjetske zveze in njenih satelitov, kljub elementarnim nesrečam in kljub zvišanim izdatkom za našo obrambo. Poslej bomo prvenstveno gradili tiste tovarne in podjetja, ki so nujno potrebna za obratovanje že zgrajenih osnovnih objektov ter takšna podjetja, za katera imamo surovine doma. Te dni minevata dve leti, odkar smo zapisali v našo novo zgodovino največjo pridobitev naše socialistične graditve: delavske svete. Prešli smo na nov finančni in planski sistem. Še prav posebno pomembno pa je letošnje praznovanje našega narodnega praznika, ker imamo tik za seboj zgo-

dovinsko pomembni VI. kongres KPJ v Zagrebu, ki je dal vsemu našemu nadaljnjemu delu novo podlago. Ves novi statut Zveze komunistov Jugoslavije je prežet z osnovno nalogo, da vzgojimo množice za najširšo demokracijo. Naša Ljudska fronta je preosnovana v Zvezo socialističnega delovnega ljudstva Jugoslavije in komunisti so v nji tisti motor, ki naj venomer vzpodbuja k novi dejavnosti. Bližnje volitve v okrajne, mestne in občinske odbore bodo pomemben korak k poglobitvi naše socialistične demokracije, k smotrnemu gospodarjenju naših uprav-
nih enot. Varčevanje je naša najnujnejša parola. Miroljubnost, goreči patriotizem, predanost velikim nalogam, zvestoba našemu preizkušene-
nemu vodstvu in smotrno delovanje vsakega na svojem mestu — to so vodilne misli ob našem letošnjem praznovanju rojstva FLR Jugoslavije.

Ing. Dušan Gruden:

II. plenum FZS

Zadnji dan razstave FZS, dne 12. oktobra 1952, so se zbrali delegati podružnic FZS na svoj II. plenum.

Namen plenarnih sestankov je, da odbori podružnic poživijo stik s svojo Zvezo, da dobe potrebna pojasnila, napotke, in da se skupno pogovore z upravnim odborom Zveze o poglobitvi vprašanih organizacij.

Sodim, da je zato bila udeležba na plenumu majhna, zlasti, če upoštevamo, da je istočasno bila prva republiška razstava znamk in ugodnost polovične vozovnice po železnici.

Prisotni so bili le delegati podružnic Jesenice, Trbovlje, Kranj, Kamnik, Celje, Ljutomer, »Triglav«-Ljubljana, Domžale, Postojna, Črnomelj, Bled in Radovljica, upravičeno odsotna pa delegata iz Idrije in Ptuj. Vse podružnice so bile z okrožnico pravočasno obveščene o plenarnem sestanku.

Navzoči tovariši so zastopali 1104 člane, kar je bore 36,1% vsega članstva. Dnevni red je obsegal poročilo odbora FZS o prvem letnem rednem občnem zboru SFJ, sestavo protestne resolucije v zvezi z izdajo nezobčanih znamk »Olimpijada« za FLRJ in za STT-VUJNA, določitev datuma občnih zborov podružnic in FZS, poživitev dela v podružnicah in razno.

Poročilo o občnem zboru SFJ je bilo objavljeno v NF 9/1952 ter je zato predsedujoči le dopolnil že objavljene podatke. Zaradi pičlo odmerjenega časa je plenum pooblastil FZS, da sama sestavi nujno potrebno resolucijo v zvezi z izidom nezobčanih znamk »Olimpijada« v inozemstvu.

Sklep plenuma je bil, naj bodo občni zbori podružnic v mesecu decembru 1952, tako da bodo podružnice po pravilih pobrale članarino in jo hkrati s seznamom članov poslale FZS do 31. I. 1953. Število delegatov za občni zbor FZ Slovenije (ki bo predvidoma drugo nedeljo meseca februarja 1953) bo določeno po pravilih FZS na osnovi poslanega spiska članov.

Plenum je ugotovil, da je treba nujno poživiti delo v podružnicah, zato naj vsi odbori predvsem navežejo stike z ravnateljstvi šol, pridobe mladino za naš šport, jo vzgoje v prave filateliste ter tako povečajo naše vrste. Razna predavanja, razstave, prireditve in podobno, naj vnesejo med članstvo novo življenje ter oskrbe potrebna gmotna sredstva za razvoj podružnic.

Ob sklepnih točki (razno) so vsi prisotni posegli v razgovor. Sklepi: urediti in omogočiti je treba nemoteno in prosto zamenjavo znamk z inozemstvom. Uradni list

naj prinasajo vse potrebne podatke o novih znamkah. Te naj bodo, če le mogoče, enotnega formata. Znamke, ki prihajajo sedaj v promet le na večjih poštah, naj bodo vsaj filatelistom na razpolago na vseh poštah v zadostni količini. Kolikor izhajajo kuverte prvega dne (FDC), naj bodo vse enako velike. FZS naj opozori Direkcijo PTT, da pošte protipredpisano prečrtavajo posamezne znamke, namesto, da bi jih žigosale.

Prav gotovo bi bil II. plenum še vse bolj uspešen, če bi bili navzočni delegati preostalih podružnic in bi bili izrazili svoje pripombe, želje, kritiko in nasvete. Slab odziv je tembolj nerazumljiv, ker so člani na vseh občinskih zborih vedno iskreno želeli sodelovanja in osebne stika.

Vem, da vprav članstvo, naša osnova, želi sodelovanja in pojasnil, da pozitivno, konstruktivno kritizira ta ali ona dejstva, da pa za seje, plenuma, zbornice in podobno sploh ne ve in od odbora ne terja pojasnil. To kaže, da so odbori podružnic izgubili stik s članstvom, ki prihaja na sestanke kvečjemu le tedaj, če odbor deli nove znamke. To je neizpodbiten dokaz, da so sestanki nezanimivi, da so odbori mlačni ali pa nesposobni. Zato naj članstvo na bližnjih volitvah novih odborov izbere tiste, ki se bodo z ljubeznijo, požrtvovalno in nesebično lotili zapuščene dela, tiste, ki vedo, da si članstvo želi predavanja, pojasnil,

napotkov, družabnih prireditelj, takšne člane, ki bodo pripravili razstave, s tem vzbudili zanimanje pri nefilatelistih svojega kraja in tako okrepili podružnico z novimi člani pa tudi z mladinci.

Res je, da danes nikomur ne ostaja denarja, vendar smo tudi nekoč bili organizirani, pa le iz čiste zavesti in ponosa, da smo filatelisti. Kdor danes odpade, je bil član skoro gotovo le iz koristiljubja. Nikomur ne morem verjeti, da ne bi mogel še nadalje ostati v naših vrstah zato, ker nima denarja. Saj je članarina 15 din na mesec za podružnico + FZS skromna (= 6 cigaret, pol vrčka piva, pol štruca kruha, pol vstopnice za kino, 1 znamka za navadno pismo!), zato jo lahko vsakdo brez težav utrpi.

Dokler zamenjava z inozemstvom še ni popolnoma sproščena, jo lahko v veliki meri nadomesti *krožna zamenjava*. Spet bodo sestanki živahni, če bo podružnica sodelovala, članstvo pa bo zadovoljno, ker bo vsak zamenjal svoje odvečne znamke za takšne, ki jih nima. Vse to brez pisarjenja, poštne, rizika in stroškov. Za vse to pa se mora pobrigati odbor. Prepričan sem, da je naše članstvo zdravo in da bo zato znalo izvoliti prave ljudi, ki bodo delali v skupno korist, sodelovali pri utrjevanju naše filatelije in prispevali k njenemu razvoju toliko, da bomo lahko vsi ponosni, da smo jugoslovanski filatelisti.

Dr. Valter Bohinec

Žigi na slovenskem ozemlju

Uvod

Nepregledna vsakoletna poyodenj novih znamk je že marsikaterega filatelista odvrnila od zbiranja modernih znamk in mu zopet priljubila klasiko ali ga tudi privdela do tega, da je začel zbirati

poštne žige. Ta razvoj smo v drugih državah opazili že v dobi med obema svetovnjima vojnama, saj si drugače n. pr. ne bi mogli tolmачiti dejstva, da sta bili izčrpnii deli Edwina Müllerja, ki obravnavata

avstrijske žige klasične dobe (Groses Handbuch der Abstempelungen von Altösterreich und Lombardei-Venetien, Dunaj 1925, in Die Poststempel auf der Freimarkenausgabe 1867 von Österreich u. Ungarn, Dunaj 1930) tako hitro razprodani. Pri nas je zanimanje za žige šele v začetkih, za kar je seveda več vzrokov. Filatelija se je pri nas razmahnila v večji meri šele po prvi svetovni vojni, ko so zbiralci imeli drugod že polne albume. Predvsem smo seveda zbirali znamke, žige je cenil le malo kdo. Filatelistične trgovine zanje tudi niso delale propagande, večinoma so jih imele za manjvredno blago, ki se ga ne »izplača« ne zbirati ne prodajati. Tudi slovstvo o naših žigih je zelo pičlo. Tako na primer še danes nimamo niti seznama pošt, ki so kdaj obstajale na slovenskem ozemlju, še manj pa seveda kak celoten seznam njihovih žigov. Izjemo delajo le žigi novejšje dobe, predvsem žigi na verigarjih, okupacijski žigi in žigi partizanskih pošt, pa seveda tudi razni priložnostni žigi od l. 1918 dalje; ti so vsi primeroma dobro obdelani. Zelo je zbiranju žigov škodovalo tudi odklonilno stališče mnogih zbiralcev, češ da je to filatelija druge vrste in da žigi nimajo prave vrednosti. Mogli pa so govoriti tako samo zaradi tega, ker tega področja zbiranja niso poznali. Že če bi si le malo ogledali Müllerjeve knjige, bi bili prišli do drugačnih zaključkov.

Predfilatelistična doba

Morda je ni dežele v Evropi, ki bi bila z ozirom na pestrost svojih poštinih žigov tako zanimiva kakor Slovenija. Saj se v njih zrcali vsa poštna zgodovina naših krajev od konca 18. stoletja do danes. Že *predfilatelistična doba* je silno zanimivo področje, ki nam odkriva poštne poti in pošte, ki jih danes ni več ali so bile bistveno drugačne od današnjih. Dasi so pošto pre-

našali seveda tudi že prej, se pojavljajo poštini žigi pri nas verjetno šele l. 1783 na sedežih tedanjih kresij, to je okrožij (beseda kresija je nastala iz nemškega Kreis), torej v Ljubljani, Mariboru, Celju, Novem mestu, Postojni, Gorici in Trstu, na Koroškem v Celovcu in Beljaku. Na to smemo sklepati iz dejstva, da sta v istem letu dobila poštne žige n. pr. Gradec in Bruck ob Muri. Po l. 1790 žigi zopet izginjajo in le redkokdaj pritisne kak poštini urad žig na pisemsko pošiljko; ime odhodne pošte so sicer zapisovali kar s črnilom. Vendar pa imamo nekaj žigov iz te dobe, n. pr. iz Maribora, zdi se pa, da izvira ta žig še iz časa pred l. 1790. Ohranjenih je tudi nekaj žigov iz francoske dobe, n. pr. iz Slovenske Bistrice, Kranja, Postojne, Kopra in Trsta. Pošta v Slovenski Bistrici je ta francoski žig uporabljala še dobrih deset let po odhodu Francozov, z žigom Krainbourg pa je pošta v Kranju tu pa tam žigosala pisma celo še po l. 1861.

Šele od l. 1818 dalje dobe polagoma vsi poštini uradi in poštne zbirne postaje žige. So to večinoma podolžni žigi s pokončno — večidel antikva, redkeje groteskno — ali z ležečo pisavo, tu in tam s pisanimi črkami (n. pr. Czerniza = Crniče na Vipavskem). Barva žigov je črna, rdeča ali modrozelen. Prvotno je žig obsegal le ime pošte brez navedbe datuma. Od leta 1838 dalje predpisujejo poštne uredbe poleg krajevnega imena še datum, in sicer brez letnice, vendar navajajo nekateri žigi kljub temu tudi letnico, n. pr. Trst. O drugih označbah na pismih tiste dobe, ki so v zvezi z višino poštne pristojbine in z oddajo priporočnih pisem, tu ne moremo podrobno razpravljati. Vredno pa je omembe, da so pisma, ki je poštino zanje plačal odpošiljatelj, opremljali z žigom FRANCO ali jih pa na naslovni strani prečrtali v smeri

obeh diagonal; če je polovico poštnine plačal prejemnik, so potegnili le eno diagonalo, obenem pa na pismih z barvnim svinčnikom beležili še dolžno poštino.

Tako so torej pisma naših dedov, »predfilatelistična pisma«, hodila na pot, in sicer po Sloveniji v glavnem v dveh velikih smereh, po veliki poštni cesti, ki je držala iz Gradca čez Maribor, Celje in Vrnsko v Ljubljano, Postojno in Trst, in po mali poštni cesti, ki je vezala Karlovac čez Novo mesto in Ljubljano s Kranjem, kjer se je cepila. Glavna pot je držala po savski dolini naprej do Jesenic in Podkorena, od tod pa čez Koren v Beljak, druga pa čez Tržič in Ljubelj v Celovec. Iz Trsta je bila še poštna zveza s Koprom in Piranom, čez Materijo in Lipo z Reko, pa seveda tudi z Gorico, ki je imela zvezo tudi z Razdrtim na veliki cesti Postojna—Trst.

V predfilatelističnih žigih bermo potujčena, danes že zdavnaj pozabljena imena naših krajev. Tako nam odkriva n. pr. poštni zemljevid iz l. 1827, da je pismo iz Ljubljane v Celje potovalo skozi Podpeč (žig Podpetsch), Št. Ožbolt (S. Oswald), Vrnsko (Franz) in Šempeter v Savinjski dol. (S. Peter) v Celje (Cilli) ali n. pr. pismo iz Ljubljane v Metliko čez Šmarje (St. Marein), Hudo (Poesendorf), Trebnje (Treffen), Novo mesto (Neustadt) v Metliko (Moettling). Med danes malo znanimi poštami tiste dobe so n. pr. še Košentavra v Rožu (Kirschenheuer; to pošto so pozneje prenesli v bližnjo Podgoro, Unterbergen), Led pri Velikovcu (Eis), Dobravce pri Kostanjevici (Gutenhof), Otok pri Radovljici (Ottok), Zagorje na Krasu (Sagurie), Podkoren pri Kranjski gori (Wurzen) in Rekštanj na Dolenjskem (Ruckenstein). Predfilatelistična pisma s temi žigi so dokaj redka, zato je njihovo zbiranje tem bolj zanimivo. Omenjeno naj bo še, da je imenovani E. Müller, ki se

je bil pred nacisti umaknil v Združene države Amerike, tam l. 1950 izdal pomembno knjigo »The Prestamp Postmarks of Austria« (Avstrijski predfilatelistični žigi), ki ima brez dvoma tudi za nas važne podatke. Knjige pa doslej pri nas še nimamo.

Prvi žigi na znamkah

Skoraj ob istem času, ko so se pojavile prve znamke, je po našem ozemlju stekla tudi prva železnica, za katero so pozneje sledile še druge. Ob progah so nastali novi poštni uradi, prvotno mnogokrat kar na železniških postajah, ali pa so jih prenesli tja z že obstoječih bližnjih pošt. Tako je marsikatera prej važna poštna postaja izgubila prejšnji pomen. Težki parizarji in lahki poštni vozovi — na Gorenjskem so jih imenovali »ajlbogne« (ajlbogen = Eilwagen) — so sčasoma izginili s cest, železnica je hitreje prenašala pisemsko in drugo pošto, poštna prometna mreža pa se je vedno bolj zgoščevala. Medtem ko je bilo v še predfilatelističnem l. 1827 na slovenskem narodnostnem ozemlju le okoli 50 pošt, jih je bilo konec l. 1850 že 90, l. 1884, ko je prenehala veljavnost 6. klasične serije avstrijskih rednih znamk (s cesarjevo glavo v krogu), že okoli 350.

Najbolj iskani so seveda žigi naših pošt na prvi izdaji avstrijskih znamk, ki je pred dvema letoma slavila svojo stoletnico. Posebno redki so »First day covers« tiste dobe, torej pisma z žigom od 1. junija 1850, saj je bil to rojstni dan teh znamk. Prav verjetno je, da je še kje ohranjeno kako tako pismo, žigosano seveda z žigom katere izmed že predfilatelističnih pošt. Te pošte so namreč prejele prvo založeno znamko že kak teden pred 1. junijem, tako da so jih na ta dan že lahko uporabljale. Pridružili sta se jim še pošti v Kamniku (= Stein in Krain) in Poljčanah

(= Pöltschach), ki sta bili ustanovljeni in pričeli poslovati prav na ta dan: tudi pri njih je torej možen žig prvega dne. Specialista zanimajo seveda tudi najstarejši žigi l. 1850 po 1. juniju na novo ustanovljenih pošt. V Sloveniji so to naslednje pošte: Bled (= Veldes, ustanovljena 1. 7.), Dobrla ves na Koroškem (= Eberndorf, 15. 8.), Ve-

like Lašče (= Grosslaschitz, 20. 8.), Kozje (= Drachenburg, 20. 9.), Bovec, Kanal, Kobarid, Tolmin (= Flitsch, Canale, Karfreit, Tolmein, 1. 10.), Vitanje, Zagorje ob Savi (= Weitenstein, Sagor, 15. 10.), Gornji grad, Lenart v Slovenskih goricah in Soštanj (= Oberburg, St. Leonhardt, Schönstein, 1. 11.). Toliko imamo doslej podatkov.

(Dalje)

Dragan Novak, Zagreb:

Perforirane razpolovljene znamke iz Rimskih Toplic

V »Oesterreichische Briefmarken-Zeitung« (štev. 12/1952) je opisal urednik Karel Weihs zanimiv avstrijski portoprovizorij iz Rimskih Toplic v letu 1917. Znano je, da je v stari Avstriji v vojnih letih 1917—1918 pogosto primanjkovalo portovnih kakor tudi frankovnih znamk. O tem smo se lahko prepričali med staram škartom poštne direkcije poštnega ravnateljstva v Ljubljani, ki so ga prodajali v letih 1919 do 1926. V istem listu sem opisal nekatere primere, ko so pošte v Celju, Polhovem Gradcu in na Spodnji Polskavi 1919. leta uporabljale na poštних spremnicah portovne znamke Zumstein št. 38, 47 in 60 razpolovljene navpično ali vodoravno, namesto vrednost po pet in deset vinarjev (hellerjev). Iz Weihsovega opisa vidimo, da so tako delale tudi nekatere pošte na Češkem, v Galiciji in v avstrijskem delu Štajerskega. V vseh primerih, kolikor jih poznam, so bile znamke razpolovljene s škarjami.

Primer iz Rimskih Toplic je zato zanimiv, ker so bile znamke perforirane v dvoje vertikalnih polovic. Gre za avstrijsko portovno znamko za 10/24 vinarjev (hellerjev), ki je modra (Zumstein 60). Na sliki je videti razpolovljenih šest kosov, Weihs pa sodi, da je to del nekega internega poštnega obračunskega obrazca, na čigar hrbtani strani so te znamke. Žigoseane so z enokrožnim avstrij-

skim žigom »Römerbad in Steiermark« 22. VII. 1917. Ker so bile razpolovljene znamke uporabljene v interni poštni službi, sodim, da ne gre za spekulativne tvorbe v filatelistične namene. Bržčas je lastnik našel ta izrezek iz obrazca med škartom poštnega ravnateljstva v Gradcu. Ni navedeno, kako je pošta v Rimskih Toplicah dobila znamke, perforirane v dve polovici. Po vsej priliki je poštar uporabil majhen ročni strojček za perforiranje. Ko pa je tako začel, pač zato, da bi namesto rezanja znamk prihranil na času, je na ta način gotovo perforiral večjo množino znamk. Weihs nadalje prav nič ne omenja, ali je pošta za to imela dovoljenje ravnateljstva. Bržčas je to storila na lastno pest, višja oblast pa se za to ni zmenila, čeprav je sicer bilo strogo prepovedano, da bi pošte uporabljale razpolovljene znamke, pač zaradi zlorab z rabljenimi znamkami. (Izjemoma je bilo dovoljeno v januarju in februarju 1900, da so zaradi pomanjkanja frankovnih znamk za 1 heller uporabljali razpolovljene znamke za 1 krajcar). Kolikor vem je to edini primer, da so bile znamke, ki so se uporabljale v razpolovljeni obliki perforirane, ne rezane. Ko objavljam ta primer, prosim vse tiste bralce »Nove filatelije«, ki vedo količjak natatnejšega o tem, ali imajo v svojih zbirkah poštne spremnice ali dru-

gačne obrazce s takšnimi razpoljubljenimi znamkami, da se oglašijo. V opisu je treba vsekakor navesti vrste in datum poštnega žiga, poštni obrazec in velikost perforacije.

Sodim, da je v Rimskih Toplicah kaj filatelistov in da se bodo starejši med njimi lahko spomnili teh znark, čeprav je odtihmal minilo 35 let.

Ksenija Štebih

Svetovno slovstvo na znamkah

(7. nadaljevanje)

III.

Nordijska slovstva*

Staronorveško-islandsko slovstvo je edino staronordijsko slovstvo, ki je zapustilo spomenike v poeziji in prozi. Norveški izseljenci devetega stoletja so prinesli svoje domače pesništvo na Island, kjer je že v desetem stoletju doseglo visoko stopnjo razcveta in se je poleg pesništva razvilo tudi narodno pripovedništvo. Prvotno so pesnitve razširjali z ustnim izročilom, od konca dvanajstega stoletja dalje pa so jih začeli tudi zapisovati.

Posebna zasluga pri pesništvu gre **skaldom** (staronordijski izraz za pesnika), ki niso tvorili posebnega stanu, četudi je bila njih umetnost v mnogih družinah dedna. Uporabljali so posebno umetno stihovno mero in jezikovni izraz. Srečamo jih najprej (kratko po l. 800) na Norveškem, odkoder so prišli na Island, kjer so dosegli svoj vrhunec.

Staronordijsko pripovedno slovstvo je v glavnem islandsko »saga«-pesništvo.

V enajstem stoletju je prišlo na Island zgodovinopisje, ki je doseglo svoj višek v »Heimskringla« Snorri Sturlasona.

Snorri Sturlason (rojen v Hvammu v zapadnem Islandu 1178. leta,

umorjen 22. septembra 1241. leta na svojem posestvu Reykjaholtu). Z njim je še enkrat zacvetelo skaldstvo. Bil je zelo mnogostranski, mojster zgodovinske proze, doma v starih skaldskih pesnitvah in sam velik pesnik. Zbral je stare sage in jih kritično obdelal. Tako je nastala **Snorra-Edda**, učbenik za umetnost skaldov, in najvažnejše islandsko zgodovinsko delo »**Heimskringla**« (= svetovni krog, okoli leta 1200), ki obravnava zgodovino norveških kraljev od najstarejših časov do 1177. Delo je deljeno v 16 sag. Je klasično delo islandske pripovedne književnosti, pisano v čistem, plemenitem jeziku po trdnih, kritičnih osnovah ter najvažnejši vir za stare skaldske pesnitve.

V tematsko zbirko bomo uvrstili sledeče znamke:

Island 1942:

25 *A karmin* (220),

50 *A modra* (221),

15 *Kr temnozelena* (222).

Norveška 1941:

10 *oerov zelena* (268),

15 *oerov rjava* (269),

20 *oerov rdeča* (270),

30 *oerov modra* (271),

50 *oerov vijoličasta* (272),

60 *oerov sivomodra* (273).

Islandsko slovstvo. Že v štirinajstem stoletju je pričel propad islandskega slovstva. Stara saga, književnost, konča, samo zgodovina kasnejših škofov, izmišljene in romantične sage so še upošte-

*Podatki o znamkah, tiskani s kurzivnimi črkami izza opisa predstavnikov slovstva posamezne dobe, služijo za sestavo tematske zbirke, številka v oklepaju za popisom znamke se nanaša na katalog Zumstein 1952.

vane. Na mesto starega zgodovinskega slovstva stopijo vsebinsko revni letopisi, hvalospeve na kralje zamenjajo verske »drape«.

Sele v dobi reformacije se pesništvo znova prebudi, posebno ko je zadnji katoliški škof v Holarju **Jon Arason** (1484—1550) okoli leta 1530, uvedel na otoku tiskarstvo in nastopil tudi kot verski pesnik.

Island 1950:

1,80 Kr rozakarmin (268),

3.30 Kr zelena (269).

V osemnajstem in devetnajstem stoletju se je razvijalo predvsem starinoslovje in šele sredi devetnajstega stoletja je dobilo islandsko pesništvo nov zalet.

S svojimi domorodnimi pesmimi se je izkazal **Matthias Jochumsson**, pesnik in dramatik, avtor drame »Utilegumennirnir« (Preklicani) ter prevajalec Shakespearea in Tegnerja.

Island 1935:

3 A temnozeleno (183),

5 A siva (184),

7 A svetlozelena (185),

35 A modra (186).

Norveško slovstvo. Neprekinjen promet med Islandom in Norveško je vplival na slovstvo matične zemlje in kakor na Islandu so nastala podobna dela v prozi tudi na Norveškem. Tako je staronorveško slovstvo v najožji zvezi s staroislandskim. Kakor že omenjeno so bili vsi starejši skaldi Norvežani in vedno je imelo islandsko skaldsko pesništvo svoje središče na norveškem kraljevskem dvoru.

Reformacijska doba je bila za večino germanskih dežel doba narodnega prebujenja, za norveško duhovno življenje pa začetek dolgega spanja. Doba pomeni še vdor novega danskega knjižnega jezika, medtem ko je stara govorica v različnih oblikah v dolinah dalje živela.

Sele **humanizem** je zopet poživil zanimanje za preteklost in povzročil pričetek narodnega prebujenja.

Najbolj nadarjen zastopnik domovinskega pesništva v sedemnajstem stoletju je bil **Petter Dass** (rojen v Nord Herö 1647, umrl v Alstahang-Nordlands fylke 1708). Je edini veliki pesnik te dobe, katerega dela žive še danes. Njegovo glavno delo je »Nordlands Trompet«, živahen in šaljiv opis življenja severnih ribičev, morja in severne narave v očarljivih stihih. Dass je pravi zastopnik severa, robot, živahen in pobožen. Pisal je tudi lirične, epske in verske pesmi.

Norveška 1947:

25 oerov rdeča (343).

Preokret v norveškem, pa tudi v danskem slovstvu, je nastop pisatelja in zgodovinarja **Ludviga Holberga** (rojen v Bergenu 3. decembra 1684, umrl v Kopenhagenu 28. januarja 1754). On je prinesel svojemu ljudstvu evropske ideje. Združil je dansko-norveško državno čustvovanje z norveškim posebnim domoljubjem. Skoraj na vseh poljih je ustvaril narodno književnost v danskem jeziku.

Norveška 1934:

10 oerov zelena (163),

15 oerov rjava (164),

20 oerov rdeča (165),

30 oerov modra (166).

Holbergu so sledili pesniki osemnajstega stoletja. Večina njih so bili člani »Norveške družbe« v Kopenhagenu, prosti zvezi norveških akademikov, med njimi tudi njen soustanovitelj satirik **Johann Herman Wessel** (rojen v Vestby pri Oslu 6. oktobra 1742, umrl v Kopenhagenu 20. decembra 1785). V letu ustanovitve »Norveške družbe«, leta 1772, je izšla njegova sloviča parodija na takratna slaba posnemanja franc. drame: »Kirlighed uden strømper« (Ženin brez nogavic).

Norveška 1942:

15 oerov temnorjava (281),

20 oerov temnordeča (282).

Novo norveško slovstvo prične šele okoli leta 1830. Njegov usta-

novitelj in prvoboritelj je bil **Henrik Wergeland** (rojen v Kristiansandu 17. junija 1808, umrl v Kristijaniji-Oslo 12. julija 1845), najslavnejši norveški lirik. Bil je vzgojitelj ljudstva, govornik, politik in zgodovinar. V pesnitvah in razpravah se je vnelal za kulturno neodvisnost Norveške. Njegovo glavno delo je drama »Skabelsen, Mennesket og Messias« (Stvarstvo, človek in mesija), 1830. Od njegovih liriških pesniških ciklov je omeniti »Jan van Huysums Blomsterstykke« (1840), »Jöden« (1842), »Jödinden« (1844), »Den engelske Lods« (1844).

Norveška 1945:

10 oer. *temnosivozelena* (312),

15 oerov *sepija* (313),

20 oerov *temnordeča* (314).

Z letom 1855 nastopi doba realizma.

V šestdesetih letih se pojavi s svojimi dramami **Henrik Ibsen** (rojen v Skienu 20. marca 1828, umrl v Oslu 23. maja 1906). Leta 1850 je izšla njegova prva drama »Catilina«. Njegovo bivanje v Bergenu (1851—1857) je bilo temeljnega pomena za dramatika Ibsena. Iz te dobe so »Fru Inger til Ostråt (1857) — Gospa Inger z Oestrata, »Gildet på Solhoug« (1856) — Slavnost na Solhougu in »Haermendene på Helgeland« (1858) — Nordijski pohod vojske. Ibsen je s to dramo ustvaril za Norveško prvo narodno realistično dramo.

Od leta 1857—1864 je vodil »Norveško gledališče« v Oslu. To je bila najnesrečnejša doba njegovega življenja. Leta 1864 je dobil študentsko stipendijo za inozemstvo. Od tedaj je živel v Nemčiji in Italiji, dokler se ni leta 1891 vrnil v domovino. Takrat sta nastali dramatična pesnitev »Brand« (1866) in »Peer Gynt« (1867).

Leta 1869 je opustil Ibsen idejno dramo velikega sloga in iskal snovi v sodobnem življenju. Zvestoba posameznika proti samemu

sebi v sestavu družbe, bistvo strankarstva, premena pojma resnice, razmerje med ljubeznijo in zakonom, ocenitev žene kot samostojne osebnosti, so predmet njegovih dramatičnih pesnitev. Hkrati je dosegel Ibsen njemu lastno dramsko obliko, ki mu je prinesla svetovno slavo: »Der Unges Forbund« (1869) — Zveza mladine, »Samfundets støtter« (1877) — Stebri družbe, »Et Dukkehjem« (1879) — Nora, »Gjengangere« (1881) — Strahovi, »En Folkefjede« (1882) — Sovražnik ljudstva, »Vildanden« (1884) — Divja rasa, »Rosmersholm« (1886), »Hedda Gabler« (1890), »Bygmester Solness« (1892) — Stavbenik Solness, »Nar vi döde vagner« (1900) — Če mrtvi vstanemo.

Ibsenova dramatika v drugi dobi njegovega stvarjanja je zvezi z vladajočimi socialnimi in naravoslovno-kritičnimi strujami dobe ter je bila vodilna za naturalizem v Skandinaviji in daleč preko nje. Njen vpliv sega do sedanjosti. Na po njem sprožena nravstvena in družabna vprašanja sicer redko sam odločno odgovori, sila stavljanja vprašanj in njegov izraz v slikah usode in ljudi pa je vplivala prevratno in zdramujoče ob koncu dvajsetega stoletja.

Norveška 1928:

10 oerov *zelena* (129),

15 oerov *rjava* (130),

20 oerov *rdeča* (131),

30 oerov *ultramarin* (132).

Poleg njega je blestel **Björnsterne Björnson** (rojen v Kvikne v Osterdalenu 8. decembra 1832, umrl v Parizu 26. aprila 1910) s svojo vse obsegajočo harmonirajočo miselnostjo. Tudi njegove pesnitve so daleč prekoračile meje Norveške, posebno po uspehu njegove drame »En fallit« (l. 1875). Björnson je bil epik, lirik, dramatik pa tudi velik političen govornik. Kot pesnik je bil plastične oblikovalne sile, kot političen in verski agitator radikalen, kot etik

konservativen, kot govornik je spadal med največje svojega časa. L. 1903 je dobil Nobelovo nagrado. Pisal je tudi o Dreyfussovem procesu, za tlačene narode in za svetovni mir.

Paule Anderlič:

Filatelija in naš tisk

OB PETSTOLETNICI...

V številki 40 z dne 9. oktobra 1947 je naš ilustrirani tednik »Tovariš« prvič priobčil stalno filatelistično rubriko. Bežen pregled za preteklih pet let nam priča v 195 dosedanjih številkah, ki jih ponazarja 308 slik s področja filatelije, da sem kot pisec in urednik te rubrike zajel v tem obdobju pionirske začetke pred organizacijskim razvojem filatelije v novih pogojih po osvoboditvi, vse faze samega razvoja in njegovo utrditev. Objavljena snov, ki zajema vso zgodovino naše filatelije po osvoboditvi, tujo književnost, novosti, nagradna tekmovanja, nasvete in nešteto člankov, bi dala debelo knjigo ter bo pričala našim zanamcem potanko o delu in našem prispevku na tem področju.

Če pogledamo v preteklost, moramo ugotoviti, da pri nas v Sloveniji pred osvoboditvijo ni bilo dosti pisanja o filatelistični vedi. Skromni strokovni tisk se ni obdržal, ker zato ni bilo osnovnih pogojev. Bolj kratko življenjsko dobo so imele rubrike v takratnem dnevnem tisku ali tednikih (Jutro, Ponedeljsko Jutro, Družinski tednik, Življenje in svet).

Z osvoboditvijo so bili dani pogoji za uspešnejši razvoj amaterske filatelije, ki naj bi zatrla nezdrave pojave in zaostalost. Treba je bilo vztrajne volje, da so se zbrale zdrave sile, ki teže k napredku in utirajo pot razvoju. Filatelistična rubrika v »Tovarišu« je leta 1947

Norveška 1932:

10 oerov zelena (158),

15 oerov rjava (159),

20 oerov rdeča (160),

30 oerov modra (161).

(Dalje prihodnjič)

prva nakazala pot in s tem pretrgala molk na področju filatelije. Prav tako je ljudska oblast podprla naše težnje in omogočila pot razvoju. Dne 24. 7. 1949 je bila naposled ustanovljena v Ljubljani Filatelistična zveza Slovenije, ki združuje danes — po triletnem obstoju — 44 podružnic z nad 3000 člani in mladino. Mimo stalne rubrike v »Tovarišu« (naklada 25.000 izvodov) izhaja že 3 leta naše strokovno glasilo »Nova Filatelija«. Razen tega je pokazal zadnji čas tudi naš dnevni tisk več razumevanja za filatelijo in objavlja od prilike do prilike krajše sestavke s področja filatelije (Slovenski Poročevalec, Dnevnik). To je treba vsekakor pozdraviti, ker je skrajni čas, da se tudi naš dnevni tisk otrese miselnosti, da je zbiranje znamk tudi dandanes le zasebna zadeva posameznikov. Prav zaradi takega ozkega gledanja so bili napor naših redkih piscev še bolj utesnjeni in je pravo čudo, da v svojem boju za »prostor v časopisju« niso vrgli puške v koruzo.

Moramo ugotoviti, da je filatelistična rubrika v »Tovarišu« ob prispevkih v bakrotisku v minulih letih izpolnila veliko vrzel. Opravila je nelahko nalogo hitrega in rednega poročanja ter je s poljudnim pisanjem nedvomno uvrstila marsikaterega ljubitelja grafične umetnosti med filateliste, mnogotere pa nenehno poučuje in razveseljuje.

»Carodej filatelije«

Francoski listi so nedavno objavili kratko novico, da je bil graver Jean de Sperati obsojen v Parizu na dve leti zapora in na 120 tisoč frankov denarne kazni, ker je ponarejal znamke. Sindikatu francoskih trgovcev z znamkami, ki ga je pred sodiščem zastopal sloveči odvetnik Maurice Garson, član Francoske Akademije, pa je bila prisojena odškodnina v znesku pol milijona frankov. Speratijeva zadeva, ki se vleče že deset let in je v svetu filatelistov zdaj pa zdaj vzbujala mnogo razburjenja, je s tem začasno končana. Strokovnjaki pa še vedno obširno razpravljajo o nji. Tako je nemški strokovnjak Hubert Rancke nedavno obravnaval Speratijevo zadevo v velikem nemškem dnevniku »Die Neue Zeitung«, ki ga izdajajo ameriške oblasti v zahodni Nemčiji.

Po Ranckjevi sodbi Sperati ni navaden ponarejevalec, marveč nekakšen Don Kihot filatelije. Prvič je vzbudil pozornost, ko so francoski cariniki leta 1942 zaplenili pošiljko dragocenih znamk, ki je bila poslana na Portugalsko. Speratija, ki je zbirko odposlal, so poklicali pred sodišče v Chambéryju, da bi mu sodili zaradi nedopustnega izvoza kapitala. Sloveči francoski sodni izvedenec prof. Lo-card je izjavil, da so zaplenjene znamke nedvomno pristne. Sperati pa je pred sodišče izjavil, da so to zgolj umetniške reprodukcije in nikakor ne pristne znamke. Sodišče ni hotelo verjeti Speratiju, ker je izvedenec izrecno ugotovil, da znamk ni mogoče tako popolno ponarejati. Toda Sperati je ostal pri svojem in je kmalu nato predložil presenečenemu sodišču novo serijo istih znamk.

Potem je usekala nova bomba. Trije znani francoski izvedenci so prejeli ponudbo, da nakupijo po eno izmed slovečih znamk »Oldenburg 5«, ki jih je le še malo na

svetu. Te znamke jim je ponudila neka dama v Parizu, o kateri so pozneje dognali, da je Speratijeva svakinja. V krogih filatelistov se je novica seveda brž razvedela in ker so bile vse tri znamke enako žigosane, je bilo očitno, da gre za pretkano ponareddo. Tedaj je stopil Sperati zmagoslavno na plan: vsem trem kupcem je povrnil kupnino, s tem pa tudi dokazal, da so te tri znamke, ki so jih strokovnjaki priznali za pristne — ponarejene. Sodišče v Chambéryju, ki je Speratija že obsodilo zaradi nedopustnega izvoza vrednot, je moralo umakniti visoko denarno kazen in je lahko Speratija obsodilo samo zato, ker pošiljke ni predpisno prijavil carinski oblasti.

Hubert Rancke pripoveduje, da je nedavno obiskal Jeana de Speratija v slovečem zdravilišču Aix-les-Bains. Našel ga je v senci razkošnih hotelov, kjer se shajajo bogataši z vseh koncev sveta, v skromni vili z romantičnim napisom »Pri mesečini«. Vilo obkroža pravecni trdnjavski okop, ki zapira Speratija pred svetom; varuje ga pa velik, nevaren črn ovčjak. Sperati je prišel gostu kmalu odpret in ga je povedel v prijazno staromodno gostinsko sobo. Na steni vise poleg družinskih podob raznotere uokvirjene znamke. Sperati izhaja iz italijanske častniške družine, živi pa že 40 let na Francoskem, je nizek, droban, sivolas možiček, v ponošeni delovni halji.

»Nisem ponarejevalec«, je rekel ponosno, »umetnik sem. Če bi se bil hotel obogatiti, bi bil lahko že večkratni milijonar in bi živel drugače kakor živim.« In z umetniškimi ponosom je pokazal gostu svojo »Zlato knjigo«, v kateri so poleg znamk iz njegove delavnice sodbe izvedencev z vsega sveta: med njimi so pismene izjave kraljevske družbe za filatelijo v Londonu kakor tudi izjave komiteja

strokovnjakov pri filatelistični Akademiji v Parizu. Vse izjave potrjujejo z žigi in podpisi, da so pričujoče znamke pristne.

Sperati je gostu zatrjeval, da se je vse življenje boril za to, da bi uresničil svoj umetniški sen: da bi namreč ustvaril novo panogo umetnosti, — umetnostno filatelijo. Mar je tovarnar umetne svile ali sintetičnih draguljev ponarejevalec? Sperati pravi, da bi si po njegovih »imitacijah« lahko sleherni ljubitelj znamk poceni pridobil kopije dragocenih znamk, takisto kakor si lahko ljubitelj slikarstva poceni nakupi kopije najlepših umetnin Rembrandta, Tiziana ali Raffaela.

»Kaj pa vaši procesi?« ga je vprašal gost.

»Te sem sam izzval«, je odbrusil Sperati. »Tako sem hotel priboriti svoji umetnostni filateliji javno priznanje in osmešiti gospode izvedence in prekupčevalce. S tem, da sem prostovoljno postal žrtev pravosodja, so moralno oni prišli na zatožno klop. Sicer pa se pravi strokovnjaki ne morejo pritožiti, ker še nikoli niso imeli toliko posla, kakor zdaj, ko ponaredkov ni mogoče razločevati od pristnih znamk.«

Rancke pravi, da je polagoma prišel na sled globljemu vzroku

Speratijevega početja. To je že stara zgodba. Ko je bil Sperati še mlad, ga je neki trgovec z znamkami ociganil s ponarejeno znamko, za katero je dal Sperati vse svoje prihranke. Odtihmal se je očitno hotel maščevati in je ta naklep izvedel z železno doslednostjo. Rancke bi bil rad vedel, ali ima Sperati bavarsko »črno enojko«, o kateri sanja Rancke že izza mlada. Sperati mu je brž predložil svoj album in rekel z umetniškim ponosom: »Tu jo imate, žigosano in nežigosano! Dobite jo lahko za 4% tiste cene, ki jo navaja katalog.«

Ko je Rancke hotel zvedeti kaj več o tem, kako izdeluje znamke, se je Sperati takoj postavil po robu. Svoj laboratorij ima v stolpiču nad vilo in v to sobo še nihče ni stopil razen njega, in dokler on živi, ne sme nihče čez prag. Potrpeti bo torej treba dotlej, da izda Sperati svoje spomine pod naslovom »Confidences« (Priznanja), kjer bo popisal svoje skrivne tehnične postopke.

Volčjak je spet divje lajal, ko je Sperati, ki izvrstno obvlada nemščino, pospremil gosta do vrat. Rancke zaključuje: »Ali sem imel opraviti s prekanjenim ponarejevalcem, ali z nepriznanim talentom? Na to vprašanje se ne upam odgovoriti.«

Ferdo Kunej, Celje

Občinstvo ocenjuje filatelistično razstavo

Filatelistično društvo je s sklepom razstavnega odbora v Celju sklenilo, da na prvi filatelistični razstavi (od 30. VIII. do 14. IX. 1952) oceni zbirke po sodbi obiskovalcev razstave.

Obiskovalci razstave so z zadovoljstvom sprejeli sklep razstavnega odbora ter z zanimanjem ocenili zbirke. Rezultati glasovanja so:

1. nagrada: motivi »šport«,

2. nagrada: motivi »cvetlice in otroci«,

3. nagrada: mladinska zbirka FLRJ, vendar po pravilih FZS mladincu nagrade niso podelili; prejel je samo pohvalnico. Tretje nagrade je bila deležna zbirka stare Jugoslavije.

Pred dvema letoma, ob priliki I. fil. propagandne razstave v Celju, ki je bila sicer dobro obiskana, niso obiskovalci razstave poka-

zali posebnega zanimanja in razumevanja. Da bi pa zanimanje do filatelije na letošnji razstavi izboljšali in obiskovalce čim bolj pritegnili, smo izročili vsakemu obiskovalcu listek z vsebino: »Katera zbirka Vam je najbolj ugajala, napišite številko vitrine.«

Obiskovalci so na vprašanje z veseljem odgovorili, kar je bilo mogoče le tedaj, če so obiskovalci razstavljene zbirke poprej pazljivo pregledali. Tako so dobili resnejši vtis o filateliji, saj so videli, da je filatelija resnično zanimiv in poučen šport.

Druga važna poteza te ankete je bila spoznati filatelistični okus občinstva in kateri motivi so najbolj ugajali. Da bi obiskovalci na vprašanje odgovarjali, nismo prepustili obiskovalcev same sebi, temveč smo jih vodili ter jim razkazovali razstavljene zbirke.

Mnenja sem, da bi bilo koristno, da bi na vseh razstavah izvršili ocenjevanje tudi obiskovalci, rezultate pa bi preko zvez poslali SFJ. Tako bi sodeloval pri izbira-nju motivov jugoslovanskih znamk ves narod.

NAŠE NOVE ZNAMKE

Rdeči križ 1952

Z odločbo Glavne direkcije pošte FLRJ št. 11694 z dne 18. 9. 1952 (Ur. list FLRJ šte. 49/578 z dne 2. 10. 1952) sta izšli dne 5. 10. 1952 doplačilna frankovna in portovna znamka za teden Rdečega križa (5.—12. X. 1952).

Vrednoti:

Frankovna: 0,50 din siva/rdeča (žena v narodni noši, v posodi drži Rdeči križ, kar naj simbolizira zdravje).

Portovna: 0,50 din sivorjava/rdeča (ornamentiran Rdeči križ).

Znamki sta tiskani v offsetu v Zavodu za izradu novčanic v Beogradu. Avtor osnutkov ni znan. Prodajne pole so obsegale 10×10 = 100 znamk. Papir je bel, srednje močan, lepilo pri frankovni znamki svetlorumenkasto, pri portovni pa svetlo, rumenkasto. Zobčanje 12½, grebenasto. Velikost znamk je 24×32 mm, slika na njih pa 19,8×27,6 mm. Napisi so na obeh znamkah pod sliko »FNR JUGOSLAVIJA«, okrog slike pa »NEDELJA CRVENOG KRSTA 1952«.

vse v latinici. Poleg tega je na frankovni znamki na levi strani slike še označba vrednosti »0,50«, na desni strani pa »DIN«. Na portovni znamki je »DIN« v sredini, nad njim »PORTO«.

Naklada znamk nam ni znana. Znamke so bile v prometu kot obvezne doplačilne znamke v času od 5. do 12. oktobra 1952.

VI. kongres KPJ

Z odločbo Glavne direkcije pošt FLRJ št. 14061 z dne 10. 10. 1952 (Ur. list FLRJ šte. 51/601 z dne 15. X. 1952) so izšle dne 2. 11. 1952 štiri znamke v počastitev VI. kongresa KPJ.

Vrednote:

- 15.— din rdečerjava
- 15.— din temnorjava
- 15.— din temnomodra
- 15.— din temnozelena

Črtež je na vseh znamkah isti ter kaže del freske Slavka Pengova — pohod v socializem. Znamke so tiskane v globinskem tisku (bakrorez). — Prodajna pola obsega $6 \times 5 = 30$ znamk. Papir je močan, bel, lepilo svetlorumeno, zobčanje grebenasto $12 \frac{1}{2}$. Velikost znamk $30,5 \times 35$ mm, slike same $25,8 \times 31$ mm. Na vseh vrednotah je napis FNR JUGOSLAVIJA, in sicer zgoraj v cirilici, spodaj v latinici. Levo spodaj označba vrednosti 15 DIN. Na zastavi, ki jo nosi delavka v ospredju, je napis »VI. KONGRES KPJ 1952« v latinici. Naklada ni znana. Znamke so na prodaj po vseh večjih poštah v državi. V prometu bodo do potrošnje oziroma do odločbe, da se vzamejo iz prometa.

Znamke so še dokaj uspele ter jih je dovolj na poštah. Zanima nas, čemu so izšle v štirih raznih barvah. Menimo, da bi bila ena barva popolnoma zadosti in da naj tovrsten način izdajanja znamk še za naprej ostane le patent Sovjetske zveze.

*

VUJNA — STT XV. olimpijske igre 1952

Za področje Kopršine je izšla serija jugoslovanskih znamk za olimpijado 1952 v spremenjenih barvah ter z dodatnim natiskom (rdeče barve) STT/VUJNA.

Vrednote:

- 5 din rdečerjava / rjavooranžna
- 10 din temnozelena / svetlozelena
- 15 din temnomodra / ultramarin
- 28 din sepija / oker
- 50 din rjava / rumena
- 100 din modra / rožnatolila

Naklada znamk ni znana. Za jugoslovanske zbiralce kljub obljubam teh znamk ne bo na razpolago. Nudijo jih le inozemski tr-

govci, ki razpolagajo celo z nezobčanimi serijami, katerih baje ni videla niti Uprava PTT službe v Kopru.

Dan mornarice 1952

Z odločbo Uprave PTT službe v Kopru št. 970/52 z dne 11. 9. 1952 je izšla 13. 9. 1952 serija jugoslovanskih znamk za dan mornarice v neizpremenjenih barvah z dodatnim rdečim natiskom STT/VUJNA. V prodaji naj bi bile do 30. 11. 1952, frankaturno veljavo bodo imele do 31. 12. 1952.

Zdi se, da nam bodo to serijo naklonili. Popolno serijo na pošti so želeli kupiti le navrneži.

Rdeči križ 1952

Z odločbo Uprave PTT službe v Kopru št. 1012/52 z dne 11. 10. 1952 sta izšli jugoslovanski doplačilni znamki za Rdeči križ v neizpremenjenih barvah z dodatnim natiskom (v rdeči barvi) STT/VUJNA. Natisk poteka navpično od spodaj navzgor, in sicer »STT« na levi, »VUJNA« pa na desni strani slike.

Znamke so bile v prometu v času od 26. 10. 1952 do 2. 11. 1952. Nerabljenih portovnih znamk pošta ni prodajala.

Baje dobimo tudi jugoslovanski filatelisti te znamke.

Portovna serija

Z odločbo Uprave PTT službe v Kopru št. 1013/52 z dne 11. 10. 1952 so prišle 15. 10. 1952 v promet jugoslovanske portovne znamke s sliko plamenice in peterokrake zvezde. Izšle so v neizpremenjenih barvah, a z natiskom v rdeči barvi »STT/VUJNA«. V prometu bodo do porabe oziroma do odločbe o prenehanju veljavnosti. Od vrednot 1, 2, 5, 10, 20, 30, 50 in 100 din, ki tvorijo celo serijo, so naprodaj vse, razen za 100 din.

Za to serijo smemo pripraviti denar!

VI. kongres KPJ

Serijsko znamk FLRJ, ki je izšla za VI. kongres KPJ so opremili z vodoravnim natiskom STT-VUJNA (v rdeči oziroma modri barvi) ter tako ustvarili nove znamke tudi za Koprščino. Na pošti sta bili na razpolago le po dve vrednosti!

Filatelistična razstava v Kopru

V Kopru je bila v dneh od 29. 11. do 7. 12. 1952 velika filatelistična razstava znamk. Ob tej priliki sta izšli:

1. posebna znamka
15.— din granatnobjava,
2. spominski blok
50.— din modrozelen.

Osnutek, ki nam kaže morske ribe ter morsko zvezdo, je izdelal grafik Rado Krošelj iz Ljubljane. Motiv je na znamki in bloku isti, le da ima blok, podobno kakor za 100-letnico železnic (je tudi iste velikosti!) še spodaj obesek, na katerem je od zgoraj navzdol:

silhueta Kopra
KOPER — CAPODISTRIA
FILATELISTIČNA RAZSTAVA
MOSTRA FILATELICA
FILATELISTIČNA IZLOŽBA

trak z datumom: 29. XI. — 7. XII. 1952. Velikost znamke je ista, kakor so znamke za 500 din iz sedanje serije znamk za letalsko pošto. Tiskovne pole znamke so 2×32 (4×8), bloka pa 2×16 (4×4).

Tisk je oskrbela tiskarna »Ljudske pravice« v Ljubljani, in sicer v bakrotisku z rastrom 100, ki ga je nedavno nabavila v ta namen Uprava PTT službe v Kopru.

Naklada znamke je 50.000, bloka pa 35.000. Filatelistom je na razpolago oboje za ceno 100.— din (vračunana vstopnina 35.— din).

Pavle Anderlič

Ovitki prvega dne (First day covers)

Št. 19 — VI. kongres KPJ

a) V počastitev in spomin na VI. kongres Komunistične partije

N AŠI POSEBNI ŽIGI

- 110 (9) Split, 10. 9. 1952
10. godišnjica Jugoslovenske ratne mornarice,
32 mm, bj.
Odločba GDP bo objavljena kasneje.

- 114 (13) Ljubljana, 4.—12. 10. 1952
Znamka v likovni luči,
32 mm, aj.
Odločba GDP št. 13409 od 18. 9. 1952.

- 115 (14) Zagreb, 2. 11. 1952
II. Republička filatelistička izložba SFH,
31 mm, bj.
Odločba GDP št. 13713

×10.5 cm. Na sliki sta v rdečem tisku partijska in državna zastava ter peterokraka zvezda z letnico 1952. Na ovitku je serija 4 kongresnih znamk po 15.— din, ki so žigosane s posebnim žigom ob II. filatelistični razstavi HFS v Zagrebu. Ovitek sodi pod tekočo številko 19 (toliko je bilo namreč doslej dano v promet pravih ovitkov prvega dne) in stane din 80.—.

b) Prav tako je počastila Filatelistična zveza Hrvatske VI. kongres KPJ z izdajo ovitka prvega dne v velikosti 16×11 cm. Slika po načrtu akademskega slikarja Krsta Hegedušića iz Zagreba prikazuje žetev na ekonomiji kmetijske delovne zadruge »Šoštarčič« v Hlebinah, Hegedušićevem rojstnem kraju. Na ovitku je po ena Kongresna znamka za din 15.—, ki je žigosana s strojnim posebnim žigom »II. Republička Filatelistička izložba HFS, Zagreb, 2. XI. 1952«. Cena ovitku je din 35.—, kompletu 4 ovitkov pa din 140.—.

c) Savez filatelista Jugoslavije je dal v promet ovitek prvega dne velikosti 16×9.6 cm. Na sliki je Jakčeva slika maršala Tita z letnicama »1892—1952«, barva sivo modra, nad glavo je v rdečem tisku napis »VI. KONGRES KPJ«, spodaj pa datum »2. XI. 1952«. Serija 4 kongresnih znamk je žigosana s strojnim žigom »II. Republička Filatelistička izložba FSH, Zagreb, 2. XI. 1952«. Žig je rdeče barve. Prodajna cena din 110.— za ovitek.

Doslej imamo po osvoboditvi naslednje prave ovitke prvega dne:

1. Ilinden, 2. Kongres PTT, 3. Planica, 4. Šahovska olimpijada, 5. Vstaja OF, 6. razstava ZEFIZ, 7. Vstaja Srbije, 8. Kongres planincev (UIAA), 9. Vstaja Hrvatske, 10. Vstaja Bosne-Hercegovine, 11. Padalci, 12. Kulturniki, 13. Vstaja Makedonije, 14. Dan JLA, 15. Sestdesetletnica maršala Tita, 16. Olimpijada, 17. Dan mornarice 1952, 18. Razstava SFJ, 19. VI. kongres KPJ.

Na področju STT-VUJA pa naslednje

1. Vergerij, 2. Trubar, 3. Marulič, 4. Športne, 5. Sestdesetletnica maršala Tita, 6. Dečja, 7. Olimpijada, 8. Rdeči križ 1952, 9. VI. kongres KPJ, 10. Raz-

NOVE ZNAMKE PO SVETU

Belgija

6. 4. VIII. 1952. Znamka za poštno pakete, ki dopolnjuje »lokomotivsko serijo iz I. 1949., 300 bfr, lilarožnata (lokomotor).

Bolgarija

Napovedane so te-le serije:

5. spominska serija: »40. obletnica prve konference bolgarske socialno-demokratske mladine«. 4 vrednote: 4, 16, 44, 80 stotink s slikami iz življenja mladine;
6. spominska serija: »Veliki državni obrati«. 4 vrednote: 4, 16, 44, 80 stotink;

7. športna serija: 4 vrednote: 16, 44, 60, 80 stotink. (rokoborba, drsanje, konjska dirka, smučanje);
8. gospodarsko življenje: 6 vrednot: 4, 8, 12, 16, 44, 80 stotink s slikami iz kmetijstva;
9. spominska serija: 35. obletnica oktobrske revolucije. 5 vrednot: 4, 8, 16, 44, 80 stotink;
10. frankovne znamke: narodno gledališče v Plovdivu, štiri vrednote: 4, 8, 16, 28 stotink in narodno gledališče v Tolbuhinu, 4 vrednote: 4, 8, 16, 28 stotink;
11. spominska serija: »10. obletnica smrti pesnika in anti-fašističnega borca Vapcarova, 3 vrednote.

Island

3. 1. IX. 1952. V spomin na umrlega prvega predsednika re-

publike Sveinna Björnssona (1881—1952) je izšla serija štirih znamk z njegovo sliko. 1,25 Kr (naklada 1.000.000), 2,20 Kr (500.000) 5 Kr (naklada 200.000), 10 Kr (naklada 100.000).

Liechtenstein

2. 25. IX. 1952. *Frankovni provizorij* — pretisk (rdeč) 1,20 na 40 Rp. (Z. št. 229), temnomodra;
3. 25. IX. 1952. 5 Frs s sliko »Grad Vaduz«.

Madžarska

12. 10. VIII. 1952. K »Dnevu železničarjev« sta izšli dve priložnostni znamki za 60 fil in 1 Ft.
13. 7. IX. 1952. K »Dnevu rudarjev« sta bili izdani dve priložnostni znamki za 60 fil in 1 Ft.
14. 29. IX. 1952. Za »Dan ljudske armade« je bila izdana spominska serija 6 znamk s slikami madžarskih vojskovidij: 20 F. (Hunyadi Janos), 30 F. (Dozsa György), 40 F. (Zrinyi Miklos), 60 F. (Zrinyi Ilona), 1 Ft. (Vak Botyan), 1,50 Ft. (Stromfeld Aurel).

Nemčija — vzhodna

9. Veljavna frankovna serija s sliko državnega predsednika Piecka (Z. št. 89-90) se je obogatila za novo vrednoto 5 Pf.

Nemčija — zapadna

11. 17. IX. 1952. *Priložnostna znamka* ob stoletnici, ko je *Karol Schurz* (1829—1906) dospel v Ameriko in našel tam svojo drugo domovino. 20 Pf. svetlomodra / črna / rožnata, naklada 5.000.000.
12. 17. IX. 1952. *V korist drugega zveznega mladinskega plana*

sta bili izdani dve dobrodelni znamki v nakladi 1.500.000 : 10 + 2 Pf, zelena in 20 + 3 Pf, rdeča.

13. 1. X. 1952. Prvega oktobra je izšla *vsakoletna dobrodelna serija* štirih znamk s slikami: Elizabeta Frey, ustanoviteljica ujetniškega skrbstva, Karl Sonnenschein, eden izmed prvoborcev za študentsko pomoč, Th. Fliedner, ustanovitelj dobrodela, ustanov in Henry Dunant, ustanovitelj mednarodnega Rdečega križa.
14. 28. X. 1952. Za dan znamke je izšla posebna znamka v štiribarvnem tisku s sliko starega poštnega voza Thurn in Taxisove poštne uprave.

Poljska

21. »Mladinski kongres«: 30+15, 45+15, 90 Gr.
22. »Nova ustava ljudske republike«: 45+15 Gr, 3 Zl.
23. »70-letnica ustanovitve poljske delavske stranke«: 30+15, 45+15 Gr.
24. »Hidrocentrala v Jaworzne«: 45+15 Gr, 1 Zl. in 1,50 Zl.
25. »Dela poljske arhitekture«: 45+15, 60 Gr.
26. »Poljsko letalstvo«: 30+15, 45+15, 90 Gr.
27. »Victor Hugo«: 90 Gr.
28. »Avicenna«: 75 Gr.
29. »Brodarstvo«: 5 in 15 Gr.
30. »Henrik Sienkiewicz«: 45+15 Gr.

Romunija

13. VIII. 1952. Ob »dnevu rudarjev« sta izšli dve priložnostni znamki za 20 in 55 b.

Sovjetska zveza

18. Spominska znamka za 40 kop. ob 200-letnici rojstva baškirskega junaka *Salavata Julajeva*.
19. Spominska znamka ob 75. letnici *morjeplovca* in raziskovalca Arktika *G. J. Sedova*.

20. Spominska znamka za 40 kop. ob 100-letnici smrti pesnika A. V. Žukovskega.
21. Spominska serija treh znamk za 40, 60 kop. in 1 Rub. v počastitev poglobitve sovjetsko-romun. prijateljstva.
22. Spominska znamka za 40 kop. ob 100-letnici smrti slikarja Karla Pavloviča Brulova (1799—1852).

Turčija

8. 20. VIII. 1952. Spominska serija: »VIII. mednarodni kongres teoretične mehanike« v Istanbulu od 20. do 23. avgusta. Tri vrednote: 15 kur. (80.000), 20 kur. (80.000) in 60 kur. (60.000) s sliko istanbulske tehniške fakultete, kjer je kongres zboroval.
9. 25. IX. 1952. Spominska serija: vojna v Koreji; 4 vrednote: 15 kur. (150.000), 20 kur. (150.000) 30 kur. (100.000) in 60 kur. (100.000).

STROKOVNI TISK

FILATELIJA, ZAGREB

Štev. 7—8: J. Jojkić, Beograd: Kod druga Tita — 27. srpnja, Dan ustanka naroda Hrvatske — Dragan Novak: Poštanski žigovi iz doba talijanske okupacije 1941—1943 god. — Ing. V. Fleck: Slovenija, nadopuna Priručniku — Dr. Stjepan Meger: Znanstveno i estetsko istraživanje maraka — Dragutin Brus: O sabiranju žigova — V. Ercegović: Kako se stampaju marke — Eva Horetić: Elnografski motivi na markama Evrope — dr. T. Jakić: Jedna površna filatelistička enciklopedija — Nove marke: Naše marke — Marke evropskih i prekomorskih zemalja — Vijesti iz FSH — Društvene vijesti — Filatelističke izložbe u inozemstvu — Bibliografija: Nasi filatelistički časopisi i rubrike — Inozemna stručna štampa — Primljeni časopisi — Iz Savezne knjižnice — Pri-

nove Savezne knjižnice — Ovo i ono — Zamjena maraka sa inozemstvom.

Štev. 9—10: Mate Šarić: Šesti kongres Komunističke Partije Jugoslavije — V. Ercegović: »Filatelija« filatelistima — Nešto o tome, kako se stampaju marke (nast.) — Ing. Vlad. Fleck: Slovenija, nadopuna Priručniku (nast.) — Dr. St. Meger: Znanstveno i estetsko istraživanje maraka (nast.) — I. Dragančić: Krajobrazi Jugoslavije na našim i stranim markama — D. Brus: Jubilarna izložba za 100-godišnjicu maraka Braunschweiga — M. Butorac: I. Jugoslovenska filatelistična izložba u Beogradu — Nove marke: Naše marke, marke evropskih i prekomorskih zemalja — Iz FSH — Izložbe u inozemstvu — Bibliografija: Nasi filatelistički časopisi i rubrike, Inozemna stručna štampa — Primljeni časopisi — In memoriam (H. Lagerlöf, Otto Friedl) — Ovo i ono.

ZANIMIVOSTI

Iz pisma iz Izraela: »Od žigosanih zadnjih novosti mi manjkajo samo še: ... in »Olimpijada« nezobčana (podčrtali mi). To kompletno serijo sem videl pri enem svojih prijateljev, ki jo je dobil iz Jugoslavije. Ali bi mi mogli poslati tudi to kompletno serijo nezobčano in žigosano? ...« Brez komentarja!

Zbiralce zooloških in botaničnih motivov bo nedvomno »razveselila« vest, da bo Mozambique po svoji seriji rib izdal serijo metuljev, ki jo tiskajo na Nizozemskem, Angola po svoji seriji ptic serijo sesalcev, Timor pa svojo drugo serijo cvetic.

Francoski program izdajanja znamk za l. 1952 predvideva: serijo znamenitih mož iz druge polovice XIX. stoletja, na kateri bodo upodobljeni: Gustave Flaubert, Claude Monet, Camille Saint-Saëns, Henry Poincaré, baron Haussmann in Thiers, spominsko znamko za 12fr s sliko slovitega zdravnika Renéja Laënneca (1784—1826) in v decembru znamki Rdečega kriza, to pot s sliko znamenitega kipa v Versaillesu: »Deček s trobljo«.

Cena za oglas:

$\frac{1}{4}$ stran	5000 din
$\frac{1}{2}$ strani	2500 din
$\frac{1}{8}$ strani	1300 din
$\frac{1}{16}$ strani	700 din
$\frac{1}{16}$ strani	350 din
Mali oglasi: vrstica	50 din

Urejuje uredniški odbor — Odgovorni urednik Lojze Cernota, predsednik FZS — Tekoči račun Narodne banke: Ljubljana, štev. 604-95331-18 — Glasilo izhaja 10-krat na leto — Letna naročnina 300 din — Tisk Celjske tiskarne v Celju.